

Крім того, прокурором звернуто увагу суду, що статтею 1 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено визначення двох різних понять, а саме: «корупційного правопорушення» та «правопорушення, пов'язаного з корупцією». Так, правопорушення, пов'язане з корупцією – діяння, що не містить ознак корупції, але порушує встановлені цим Законом вимоги, заборони та обмеження, вчинене особою, зазначеною у ч. 1 ст. 3 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та/або цивільно-правову відповідальність.

Таким чином, порушення встановлених законом вимог, заборон та обмежень вчинене особами, суб'єктами корупційних правопорушень, є правопорушенням, пов'язаним з корупцією, тягне за собою юридичну відповідальність, у випадку неподання декларації – адміністративну передбачену ч. 1 ст. 172-6 КУпАП (стягнення у виді штрафу в розмірі 50-ти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, що складає 850 грн.).

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

2. Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані із корупцією: практич. посіб. / К.Л. Бугайчук, О.І. Безпалова, О.В. Джафарова, В.О. Іванцов, С.О. Шатрава. Харків : Харк. нац. ун-т. внутр. справ. 2016. 100 с.

3. Постанова Буського районного суду Львівської області від 19 квітня 2018 року (Єдиний унікальний номер № 440/309/18, провадження №3/440/140/2018) URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/73484979>.

Пеліхос Євген Миколайович,
керівник, адвокат адвокатського бюро

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ЗАХИСТ У СПЕЦІАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ (IN ABSENTIA) ЗА КОРУПЦІЙНИМИ ЗЛОЧИНАМИ

Динамічний хід суспільно-подітичних процесів в Україні постійно вимагає від правників належного врегулювання складних правових проблем.

Однією з таких проблем стала необхідність запровадження в кримінальному судочинстві інституту так званого «заочного кримінального провадження».

Так, 7 жовтня 2014 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини», яким закріплена можливість здійснення

спеціального судового провадження, тобто судового розгляду кримінального провадження, за відсутності обвинуваченого [1].

5 вересня 2019 року у відповідності до Закону України «Про вищий антикорупційний суд» від 7 червня 2018 року № 2447-VIII розпочав свою роботу новий Вищий антикорупційний суд [2].

Лише один рік роботи нового соціалізованого суду вніс свої новації в питання здійснення правосуддя, дотримання балансу та рівності сторін. Не став і виключенням інститут *in absentia* у кримінальному провадженні, зокрема у справах про корупційні злочини.

При цьому, у п. 1 статті 6 Європейської Конвенції з прав людини визначено, що кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого

висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Подібне положення міститься й у Документі Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЄ 1990 року: «Кожна людина має право під час розгляду будь-якого пред'явленого їй кримінального обвинувачення або визначення її прав і обов'язків у будь-якому цивільному процесі на справедливий і відкритий розгляд компетентним, незалежним і неупередженим судом, створеним на підставі закону» [3].

Важко не погодитись з позицією викладеною у Рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Руссу проти Молдови» зауважується, що «важко уявити собі, що всі ці права можуть бути реалізовані особою, якій пред'явлено кримінальне обвинувачення, без присутності в суді», оскільки частина наданих їй процесуальних прав не можуть бути реалізовані нею особисто [4].

Як встановив Європейський суд з прав людини у рішенні у справі «Ван Гейзенгем проти Бельгії» від 21 січня 1999 року (заява № 26103/95), право кожного обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, на ефективний судовий захист за допомогою адвоката є однією із засадничих характеристик судового розгляду. Обвинувачений не втрачає цього права тільки через те, що він не присутній на засіданнях суду [5].

Натомість, позиція суддів Вищого антикорупційного суду наразі зводиться на необхідність за будь-яких обставин швидкого розгляду провадження та засудження особи, не дивлячись на необхідність дотримання рівності сторін у кримінальному судочинстві, яка відноситься до загальних засад кримінального провадження.

Дотримуючись всіх передбачених законодавством основних засад судочинства та керуючись завданнями адвокатури передбаченими ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» захисники вимушені заявляти відповідні клопотання, належний розгляд яких повинен привести до ухвалення законного судового рішення, в першу

чергу з дотриманням прав і свобод найменш захищеного учасника провадження – підозрюваного (обвинуваченого).

При розгляді подібних справ судді Вищого антикорупційного суду зазначають наступне: *«так, процедури «in absentia» неминуче припускають деякий відступ від загальних правил кримінального процесу. Особливе значення при цьому надається питанню про забезпечення прав відсутнього в залі судового засідання підсудного. До прав, що підлягають безумовному дотриманню, насамперед, відноситься і право на належну правову допомогу»* [6].

Натомість, такі посилання в текстах судових рішень жодним чином не сприяють забезпеченню права на захист, а навпаки змушують адвокатуру вдаватись до більш наполегливих та активних дій.

Адвокатура в Україні є незалежним від держави інститутом. Ця вкрай важлива ознака є запорукою високого професійного рівня та неупередженості адвокатів, а так само і гарантією забезпечення належного захисту прав громадян, в тому числі і тих які не мають можливості з тих чи інших причин особисто постати перед судом.

На жаль, останнім часом почастишали звернення суддів Вищого антикорупційного суду до органів адвокатського самоврядування щодо дисциплінарних проступків адвокатів, зокрема при розгляді справ про корупційні злочини в межах процедури *in absentia*. Вказані звернення суддів не призводять до бажаного результату, а навпаки стають такими собі каталізаторами деструктивних процесів, які останнім часом здійснюються в нашій країні все частіше.

Одним з таких прикладів є залучення Національної асоціації адвокатів України до участі в конституційному провадженні щодо конституційності Вищого антикорупційного суду.

В цій ситуації керівництво Національної асоціації адвокатів України зазначило, що зловживання повноваженнями з боку суддів Вищого антикорупційного суду стало дуже популярним. Ідеться про ігнорування принципу змагальності процесу, не забезпечення конституційних положень судового захисту обвинувачених, відвертий тиск на підсудних та їхніх захисників із нечуваним натяком на зміну запобіжного заходу. Як наслідок, у практиці Вищого антикорупційного суду стався кричущий випадок відмови обвинувачених від усіх захисників через тиск з боку суддів [7].

В цій ситуації, на мою думку, слід більшу увагу приділяти дотриманню прав підозрюваних при здійсненні спеціального кримінального провадження у справах про корупційні злочини, надавати стороні захисту достатньо часу та можливостей для здійснення цього захисту. Крім того, необхідно докласти всіх можливих зусиль задля забезпечення захисту особи у процедурі *in absentia* усіма передбаченими чинним законодавством та позиціями Європейського суду з прав людини способами.

Вважаю, що в цій категорії справ суди, прокурори та адвокати мають узгоджено дотримуватись концепції згідно якої правомірність дій захисника, залученого підозрюваним (обвинуваченим) презюмується, а

всі його процесуальні дії, якщо вони передбачені чинним законодавством, не можуть визнаватися такими, що порушують адвокатську етику, а направлені лише на максимальне дотримання прав і свобод людини.

Список використаних джерел

1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-18#Text>.
2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>.
3. Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЄ : міжнародний документ від 29 червня 1990 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_082.
4. Постановление Европейского суда по правам человека по делу «Руссу против Молдовы» от 13 ноября 2008 года. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89579>.
5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_402#Text.
6. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92408240>.
7. URL: <https://unba.org.ua/news/5871-naau-zalucheno-do-uchasti-v-konstitucijnomu-provadhenni-shodo-konstitucijnosti-vaks.html>.

Пендюра Максим Миколайович,

в.о. завідувача кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

КОРУПЦІЯ ЯК ГОЛОВНА НЕБЕЗПЕКА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Корупційні прояви у будь-якому суспільстві являють собою загрозливий та небезпечний механізм, який втягує в себе всі його сфери життєдіяльності. За таких умов не може ефективно функціонувати жодна із сфер громадянського соціуму: а ні політична, ні правова, ні економічна тощо. Внаслідок цього, у державі починають прогресувати неконтрольовані процеси, що призводять до негативних наслідків [1, с. 238].

Нині проблема корупційних проявів постала з більшою силою в умовах титанічних намагань як влади так й громадянського суспільства загалом створити сталі демократичні інституції. З огляду на вкрай недосконалу систему національного антикорупційного законодавства, малоефективну, а подекуди непрофесійну діяльність державних інституцій на різних рівнях, що супроводжуються політичними чварами, недостатній рівень політико-правової культури державних службовців та загалом суспільства перехідного періоду, корупційна складова набула особливої гостроти.

Корупція загрожує національній безпеці як в середині держави так й у відносинах із зовнішніми партнерами, реально протистоїть конституційному і суспільному ладу та руйнують їх, є однією з причин зростання «тіньової» економіки, проникає у владні інституції, «залучаючи» у свої ряди окремих, слабих морально і свідомо,